

Nederlandse Taalunie

Nederlandse Taalunie

Nederlandse Taalunie 50 jaar Zomercursus, door Mieke Zijlmans

zomercursus  
1955 2005  
Nederlandse taal en cultuur

nl

[www.taalunieversum.org](http://www.taalunieversum.org)

nl

door Mieke Zijlmans



Nederlandse Taalunie

z  m e r c u r s u s

1955

2005

Nederlandse taal en cultuur

nu

door Mieke Zijlmans



## VOORWOORD

Linde van den Bosch  
algemeen secretaris  
Nederlandse Taalunie

2005



nder de verantwoordelijkheid van de Nederlandse Taalunie worden ieder jaar drie zomercursussen georganiseerd in Hasselt, Gent en Zeist. De Zomercursus Nederlandse taal en cultuur in Zeist vindt in 2005 voor de 50-ste keer plaats. Dit jubileum gaat gepaard met verschillende extra activiteiten. Een daarvan betreft de totstandkoming van het boekje dat voor u ligt.

Met dit boekje gunnen wij mensen die nog niet of niet goed op de hoogte zijn van het bestaan van de zomercursus op een luchtige wijze een blik achter de schermen. U vindt informatie over onder meer de geschiedenis van de cursus, de doelstellingen van de Taalunie met deze cursus, de locatie, de organisatie, de docenten en de deelnemers. Helaas zijn niet alle gegevens over de beginjaren bewaard gebleven. Het accent van dit boekje ligt daarom op de

recente periode, vanaf het begin van de jaren negentig.

Natuurlijk is dit boekje ook bestemd voor eenieder die nauw betrokken is of was bij het reilen en zeilen van de cursus. Er zijn portretten opgenomen van oud-cursusleiders, de huidige cursusleider en van 15 neerlandici uit 15 verschillende landen die terugblikken op de cursus. Wij hopen dat dit boekje zal dienen als een mooie herinnering voor al die duizenden deelnemers die in de afgelopen vijftig jaar de Zomercursus Nederlandse taal en cultuur hebben gevolgd. De diverse verhalen zullen daarnaast vast en zeker nieuwe studenten enthousiast maken voor de neerlandistiek.

Ik wens u veel leesplezier toe.

redactie:  
Mieke Zijlmans

foto's:  
archief *Nederlandse Taalunie*


concept  
rooduijn, bureau voor communicatie & design

© 2005 *Nederlandse Taalunie*

## INHOUD

Nederlands in het buitenland	7
Wat de Taalunie wil bereiken met de zomercursus	9
Een kijkje in de Nederlandse cultuur	11
De fine fleur van Nederlandse cultuurdragers	13
Een geschiedenis van verhuizingen	15
Van ministerie naar Taalunie	19
Culturele verdragen en contacten met universiteiten	23
Wie betaalt het gelag?	25
50 jaar zomercursus	27
Maar wat leren ze dan?	29
Overzicht aantallen deelnemers	31
Interviews met cursusleiders en cursisten	35
Groepsfoto's	92

## *Nederlands in het buitenland*

 eboren en getogen Nederlanders kunnen het niet goed geloven, maar het is toch echt waar: Nederlands is in veel andere landen een populaire taal. Aan 220 universiteiten in 41 landen geven zo'n 500 docenten Nederlandse les aan ongeveer 10.000 studenten. En dat aantal groeit, want er komen steeds meer universiteiten waaraan Nederlands wordt gegeven als hoofdvak, zodat je er in kunt afstuderen.

Resultaat is dat wanneer je Neerlandici opbelt in Spanje, Rusland, Turkije, tot in Australië toe, je mensen aan de telefoon krijgt die goed tot zelfs vrijwel accentloos Nederlands spreken. In de universiteitstad Madison, in de Amerikaanse staat

Wisconsin, is al jarenlang een restaurantje waar mensen die hun Nederlands willen oefenen elkaar op een vaste avond in de week ontmoeten.

Vanaf 1993 is het aantal Neerlandici binnen Europa aanzienlijk gestegen. De taal wordt aan steeds meer universiteiten gedoceerd, en aan een aantal daarvan is Nederlands gepromoveerd van een bijvak tot een hoofdvak. Het niveau dat de studenten behalen is ook hoger, zoals de Taalunie kan constateren aan het toenevend aantal studenten dat het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal behaalt.

Een duidelijke toename van het aantal studenten is vooral te zien in Oost-Europese landen. Daar is Russisch als verplichte vreemde taal verdwenen sinds het wegvallen van het IJzeren Gordijn. Daardoor is ruimte ontstaan voor andere talen. En dankzij de Europese Unie zijn de zakelijke betrekkingen met Nederland fors gegroeid, zodat tolken nodig zijn geworden om de handelsbetrekkingen te begeleiden. Dus is Nederlands een aantrekkelijk vak. Het aantal studenten Nederlands in Polen, Tsjechië, Slowakije en Hongarije is sindsdien verdubbeld. Toch is er wel een echt probleem voor veel studenten Nederlands.

Aan veel universiteiten in Europa is geen zogenaamd 'talenlaboratorium'. Een goed hulpmiddel bij het leren van een taal is namelijk het inspreken van cassettebandjes, en die dan thuis afluisteren om te horen wat er nog fout gaat in de uitspraak. Maar veel universiteiten hebben die apparatuur niet in huis. Daardoor hebben studenten onvoldoende of geen gelegenheid hun spreekvaardigheid te oefenen. Voor veel bijvakstudenten zijn de problemen nog groter: het aantal lessen per week is te klein. Daardoor leren ze wel Nederlands lezen, verstaan en enigszins schrijven, maar ze kunnen het volstrekt niet spreken. Aldus docenten in verschillende landen.

## *Wat de Taalunie wil bereiken met de zomercursus*

De zomercursus heeft altijd een duidelijk doel gehad, zowel in de tijd dat het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen hem nog organiseerde, als nu, nu de Taalunie dat doet. Dat is de verspreiding van de Nederlandse taal en - voor zover dat lukt - de cultuur in het buitenland. Daarvoor heeft de overheid altijd een fikse bedrag aan subsidie overgehad.

Desondanks mag niet zomaar iedereen er naartoe komen als hij of zij maar een warm kloppend hart voor Nederland heeft. Bij het selecteren van cursisten wordt een aantal toelatingscriteria gehanteerd. Wat is hun leeftijd? Welke

studie volgen ze? Is Nederlands hun hoofdvak of hun bijvak? Schat de docent in het land waar de cursist vandaan komt in dat het niveau van de studenten zodanig is dat ze er belang bij hebben een cursus te volgen? Halen ze een zeker beginnersniveau niet, dan zal de aangeboden kennis namelijk aan hen voorbijgaan.

Al werkt de zomercursus indirect als public relations voor Nederland, het is niet de opzet Nederland te presenteren als een soort groot openluchtmuseum. De bedoeling is de cursisten behalve van de taal ook kennis te laten nemen van de cultuur. Daarom zijn er behalve lezingen over specifieke Nederlandse onderwerpen

ook excursies naar steden en plaatsen zoals de Zuiderzeewerken, die het aanwinnen symboliseren van land op plaatsen waar vroeger water was.

## *Een kijkje in de Nederlandse cultuur*

Een belangrijk hulpmiddel bij het leren kennen van de Nederlandse cultuur zijn excursies en theatervoorstellingen. De bussen rijden voor, en hup – de hele ploeg reist af naar een leerzaam reisdoel. Sommige onderdelen zijn gewoon leuk, andere diep serieus en voorzien van stevige uitleg.

Welke uitstapjes worden er zoal gemaakt.

Niets Hollandser dan de Deltawerken: het symbool voor drassig Nederland van de eeuwige strijd tegen het oprukkende water.

Het middeleeuwse stadje Delft wordt vaak bezocht. Daar liggen de wortels van het Nederlandse koningshuis. Willem van Oranje woonde er in de Prinsenhof en in de crypte van de Oude Kerk hebben leden van de koninklijke familie hun laatste rustplaats.

Rijksmuseum Kröller-Müller op natuurpark de Veluwe herbergt een keur aan kunstschaten, van de schilderijen van Vincent van Gogh tot sculpturen van Picasso en Henry Moore.

Amsterdam vormt altijd een gewild uitje. Daar mogen de cursisten desgewenst op eigen houtje rondkijken.



Verder staan er bezoeken aan het Rijksmuseum en het Amsterdams Historisch Museum op het programma.

In Den Haag zetelt de Nederlandse regering. Bovendien biedt Den Haag het Mauritshuis, een intiem museum waar onder andere werk van Johannes Vermeer hangt.

Middeleeuws Utrecht heeft het Museum van Speelklok tot Pierement. Haarlem biedt het Teylers Museum en het Frans Hals-museum.

Voor de cursisten die goed genoeg Nederlands verstaan om theater te kunnen begrijpen, worden er soms toneelvoorstellingen in het programma opgenomen. Zo maakt een programmaboekje melding van de musical 'Sweet Charity', en een ander van een toneelstuk van Edward Albee.

## *De fine fleur van Nederlandse cultuurdragers*

In de geschiedenis van de zomercursus vormen de gasten van buitenaf een verhaal apart. Onder 'gasten' verstaan we vooral sprekers die de cursisten met hun kennis een kijkje bieden op de Nederlandse cultuur. Al vanaf de tijd dat de cursus werd gegeven in Nijmegen, is het de gewoonte dat er mensen van naam en faam voor dit aspect te gast zijn. Een bijzondere gast is bijvoorbeeld jarenlang de zeer bevlogen kunstkenner Pierre Janssen geweest, heden ten dage hoogbejaard. Hij sprak over Nederlandse schilders zoals Vincent van Gogh en Piet Mondriaan. Janssen had vroeger zelfs een eigen televisieprogramma waarin hij op innemende en

heldere wijze uitleg gaf over alle takken van de beeldende kunst.

Aanvankelijk zelf zomercursusdocent, en later een geregeld terugkerende spreker is Ton Anbeek van der Meijden, vanaf de jaren tachtig hoogleraar Nederlandse letterkunde in Leiden. Zijn bezoeken maken grote indruk: veel oud-cursisten die we ten behoeve van dit boekje hebben gesproken, herinneren zich zijn inspirerende lezingen over literatuur. Wat opvalt bij het bekijken van de programmaboekjes van alle jaren, is dat Anbeek van der Meijden inmiddels zo'n beetje alle aspecten van de moderne en hedendaagse literatuur heeft besproken, en wel door

elk jaar een ander bij de hoorns te vatten.

Toonaangevende journalisten hebben gesproken over de Nederlandse cultuur, samenleving, film, het onderwijs, de godsdienst, politiek, de journalistiek, en wat daaraan typisch Nederlands is. Opmerkelijke namen die vallen zijn Nico Scheepmaker, Michel van der Plas, Jan Blokker, Ton Elias, Kees Fens, Harriët Freezer, Aad Nuis, Jeroen Vullings, Wim Klinkenberg, Maarten Huygen.

Hoogleraar vaderlandse geschiedenis Jan Bank heeft geregeld verteld over politiek in Nederland, professor Paul Schnabel over multiculturaliteit. Middeleeuwen-

professor Herman Pleij komt van tijd tot tijd vertellen over onderwerpen zoals tolerantie in Nederland. Muziek-specialist Lutgard Mutsaers geeft uitleg over Nederlandstalige popmuziek.

Verder is een opvallende stoet schrijvers voorbij getrokken. Onder hen Hella S. Haasse, Willem Frederik Hermans, Jan Wolkers, Mensje van Keulen, Ronald Giphart en Kees van Beijnum.

Acteur Peter Faber en regisseur Ton Lutz zijn gekomen om te vertellen over het toneel in Nederland.

## Een geschiedenis van verhuizingen

In het begin, vanaf 1955, werd de zomercursus gegeven in Utrecht. Lessen en lezingen vonden plaats in zalen van het universiteitscomplex, dat buiten de stad ligt. De ongeveer vijftig studenten werden voor de duur van de cursus gehuisvest bij gastgezinnen in Utrecht.

Deze opzet voldeed na een paar jaar echter niet meer. Het werd steeds moeilijker gastgezinnen in Utrecht te vinden die voor drie weken een student in huis wilden nemen. Van hun kant klaagden sommige studenten over de gebrekkige huisvesting en over het eten dat ze in hun kosthuis voorgezet kregen. Bovendien

was er geen centraal vervoer geregeld voor de dagelijkse tocht van al die kamertjes in de binnenstad naar de lessen buiten de stad.

Daarom werd uitgekeken naar een plaats waar huisvesting en programma in één gebouw onder te brengen waren. Begin jaren zestig voerde die zoektocht de organisatie - toen nog het Bureau Congressen van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen - naar Nijmegen. Daar lag het jongensinternaat De Westerhelling. 's Zomers gingen de leerlingen van het internaat naar huis, en stonden slaapkamers en leslokalen van deze door broeders gerunde kloosterschool leeg.

Het aantal cursisten groeide tot zo'n honderd per jaar. De lezingen werden gehouden in de hal en in de aula van de school.

De Westerhelling kende echter twee minpunten. Nijmegen ligt niet centraal in Nederland, zodat voor excursies altijd ver moest worden gereisd. Maar wat belangrijker was: Nijmegen is 's zomers het decor van een internationaal bekende Vierdaagse, die tienduizenden bezoekers trekt. Als de broeders van de Westerhelling gedurende die paar dagen onderdak verleenden aan deelnemers van die Vierdaagse, verdienden ze daaraan veel sneller en veel meer geld dan

ze in drie weken incasseerden van Nederlands lerende buitenlandse studenten. Gevolg was dat de zomercursus opnieuw moest uitzien naar een nieuw dak boven het hoofd.

Dat werd in 1974 Instituut Nijenrode in Breukelen. Middelpunt daarvan is een prachtig dertiende-eeuws kasteel, dat in een park ligt. De normale bevolking bestaat uit studenten van een business school. Die zijn 's zomers weg. De cursisten kregen studentenkamers in paviljoens die dan leeg stonden. Twee aan twee, steeds met twee verschillende nationaliteiten in een kamer, om het spreken van Nederlands te stimuleren. De ligging van Breukelen was

ideaal, op de weg tussen Amsterdam en Utrecht.

Begin jaren negentig begonnen zich in Breukelen echter problemen voor te doen. Nijenrode verhoogde de rekening fors. Tegen die tijd had de Nederlandse Taalunie de organisatie in handen. Die kon die prijsstijgingen niet waarderen. Bovendien haalde Nijenrode meerdere summer schools tegelijkertijd naar de campus, waardoor de eigen zomercursisten lastig te onderscheiden werden van andere gasten.

Opnieuw werd gezocht naar een nieuwe locatie. In 1995 streek de zomercursus

voor het eerst neer in het conferentiecentrum Woudschoten in Zeist. Voordeel van Woudschoten is de geïsoleerde ligging: de kamers van de cursisten, les- en lezingenruimtes bevinden zich allemaal onder hetzelfde dak. Er lopen geen mensen van buitenaf rond, alle aandacht gaat er uit naar de cursisten.

## *Van ministerie naar Taalunie*

Uanaf de start in 1955 viel de zomercursus onder de taken van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. De cursus hoorde bij Internationale Betrekkingen, die er een budget voor reserveerde. De alledaagse organisatie was in handen van het Bureau Congressen. Dat Bureau organiseerde cursussen en studiereizen. Het hield de continuïteit van de cursus scherp in de gaten: om precies te zijn, werd na afloop ervan in augustus in overleg met de docenten meteen vastgelegd op welke data de cursus het jaar erop zou plaatsvinden.

De directe contacten met universiteiten en opleidingen in het buitenland verliepen via de Nederlandse ambassades daar. Die werden door het Bureau Congressen aangezet elk jaar al voor 1 december de namen door te geven van de mensen die in de erop volgende zomer aan de cursus wilden deelnemen.

Opmerkelijk detail: studenten uit de communistische Oostbloklanden die aangaven naar de cursus te willen komen, werden vooraf gescreend door de Binnenlandse Veiligheidsdienst! Die Dienst gaf studenten die hij verdacht vond geen toestemming naar Nederland te komen.

Het Bureau stelde een cursusleider aan, samen met die leider werden docenten uitgekozen. Vroeg in het jaar, uiterlijk in februari, werd in gezamenlijk overleg het programma voorbereid.

Vervolgens was de hele organisatie van het programma de taak van het Bureau Congressen van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen: van het uitnodigen van sprekers, tot het maken van reserveringen voor excursies, theaterprogramma's, musea, Nederlandstalige films, enzovoort.

Tijdens de drie cursusweken zelf werd het secretariaat in Nijmegen en Breukelen bemand door mensen van dat Bureau.

Daar konden cursisten terecht voor alles van bellen naar huis tot het laten roepen van een dokter.

In 1980 richtten de Nederlandse en Belgische overheden de Nederlandse Taalunie op. Die kreeg de taak de taal in binnen- en buitenland onder de aandacht te brengen. Toen zij eenmaal goed en wel op de rails stond, haar taken op een rijtje had, lag het voor de hand dat ook de zomercursus voortaan door de Taalunie zou worden georganiseerd. Al is het maar omdat de Taalunie contacten heeft met de vakgroepen Nederlands aan buitenlandse universiteiten. Daardoor is het simpeler te bepalen welke studenten wel, en welke

niet in aanmerking komen voor de cursus. Er zijn namelijk jaarlijks veel meer aanvragen voor deelname dan er plaatsen te vergeven zijn. Zeist kan ongeveer 160 cursisten aan, en er zijn jaarlijks 600 tot 650 aanmeldingen. Een deel daarvan gaat dan ook naar een cursus in Vlaanderen.

In 1994 werd de organisatie van de zomer-cursus overgedragen van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen naar de Taalunie.

Na de overdracht heeft de Taalunie geleidelijk aan de kandidaten aan een strengere selectie onderworpen.

Had het ministerie weinig invloed op de keuze van de kandidaten die op basis van culturele verdragen met bevriende landen naar de cursus werden gestuurd, de Taalunie laat ze in eigen land bewijzen of ze in aanmerking komen voor deelname aan de cursus. Dat heeft tot gevolg dat de deelnemende studenten de cursus serieuzer nemen. Het vrijblijvende karakter is verdwenen, er wordt van de cursisten echt verwacht dat ze iets presteren.

## *Culturele verdragen en contacten met universiteiten*

Wolfgang het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen de cursussen organiseerde, was de uitwisseling van studenten afhankelijk van culturele verdragen met overheden in het buitenland. Dat betekende dat Nederland studenten en cursisten daarheen stuurde, en dat Nederland op zijn beurt studenten uit het buitenland op bezoek kreeg. De contacten verliepen via de ambassades: de Nederlandse in het buitenland, en de buitenlandse in Nederland.

Nederland had onder andere culturele verdragen met België, Frankrijk, Duitsland, Spanje, Portugal, Italië, Denemarken, Zweden, Noorwegen, Groot-Brittannië,

Ierland, Rusland, Polen, Tsjechoslowakije, Joegoslavië, Hongarije en Roemenië. Verder kwamen er cursisten uit de Verenigde Staten, Canada, Indonesië, Japan en China. Het uiteindelijke gezelschap omvatte zo 25 tot 30 nationaliteiten.

Aanvragen voor plaatsen voor cursisten verliepen dus via de ambassades van die landen. In het culturele verdrag stond hoeveel cursisten er per land mochten komen.

Nu de organisatie in handen is van de Taalunie, verlopen de contacten niet meer via de ambassades, maar via de universiteiten. Nederlands wordt gedoceerd aan 220 universiteiten in

41 landen. De Taalunie onderhoudt contacten met die universiteiten, en kent veel van de docenten en hoogleraren. Die buitenlandse Neerlandici dragen kandidaat-cursisten voor. Zij zorgen ook dat al in het eigen land bekend is of het niveau van de kandidaat voldoende is om deelname aan de cursus zinvol te laten zijn. In totaal zijn er jaarlijks zo'n 600 tot 650 aanmeldingen. Zeist kan iets meer dan 160 cursisten herbergen. In Hasselt en Gent worden onder de verantwoordelijkheid van de Taalunie jaarlijks ook zomercursussen georganiseerd. Deze cursussen herbergen ieder jaar eveneens ongeveer 160 deelnemers.

## Wie betaalt het gelag?

**U**oor veel deelnemers is een aantrekkelijk aspect van de cursus dat de Taalunie het cursusgeld en de verblijfskosten betaalt. Althans: dat doet ze voor het leeuwendeel van de geselecteerde studenten. Om precies te zijn: 120 van de 150 tot 160 cursisten krijgen een beurs van de Taalunie. De overigen betalen hun verblijf zelf.

Op hun beurt namen zeker in het verleden sommige van de landen die cursisten stuurden de reiskosten voor hun rekening. Gevolg daarvan is dat een aantal van de studenten naar Zeist kan komen zonder dat hen dat zelf veel kost.

Daarmee is de zomercursus voor veel studenten een buitenkansje. De cursus is van hoge kwaliteit en goed georganiseerd. De locatie is mooi, de kamers waarin de gasten verblijven zijn van hoge kwaliteit, de maaltijden zijn uiterst verzorgd. Maar wat belangrijker is: het feit dat de Taalunie voor de meesten de kosten op zich neemt, betekent voor velen dat ze een studiereis kunnen maken die ze zich anders nooit hadden kunnen permitteren.

Opvallend is, dat veel van de oud-cursisten die in dit boekje aan het woord komen ongevraagd vertellen dat voor veel studenten in hun land het bestaan van de 'gratis' zomercursus een belangrijke

motivatie is om te kiezen voor een studie Nederlands. Dit werkt zonder enige twijfel mee aan het verwezenlijken van het doel dat de Taalunie zich gesteld heeft: het stimuleren van de Nederlandse taal in het buitenland.

## 50 jaar zomercursus

In 2005 bestaat de intensieve zomercursus voor studenten Nederlands aan universiteiten en opleidingen in andere landen vijftig jaar. Bovendien bestaat de Nederlandse Taalunie, de organisator van de cursus, nu 25 jaar. Een dubbel jubileum, dus.

Die twee verjaardagen viert de Taalunie op maandag 1 augustus 2005 met een feest. Zowel voor de cursisten van dit jaar, als voor docenten en oud-docenten, aangevuld met bijzondere gasten. Verwacht worden de zangeres cabaretière Jenny Arean, plus een Nederlander wiens wiegje in het buitenland stond, en die nu is ingeburgerd en Nederlands spreekt.

Opmerkelijkste gast: de belangrijke schrijver Harry Mulisch. Hij komt vertellen over zijn boeken, en zal daarnaast voorlezen uit eigen werk.

Verder grijpt de Taalunie het jubileum aan om nog eens te laten zien wat ze allemaal doet, zoals de vinger aan de pols houden bij de spelling van het Nederlands. En zoals de promotie van de taal in het buitenland. Het is onder Nederlanders zelf namelijk nog steeds te weinig bekend hoe populair hun taal is over de landsgrenzen heen. Dat weten de buitenlandse Neerlandici beter dan de Nederlanders zelf!



## Maar wat leren ze dan?

De cursisten zijn nauwelijks binnen, of ze moeten individueel een examen afleggen: hoe goed is ieders Nederlands, is vraag 1 voor de leiding van de zomercursus. Want afhankelijk van dat niveau worden ze onderverdeeld in groepen van 1 tot en met 12, respectievelijk beginnersniveau tot al goed Nederlands sprekend.

Het programma is per groep aangepast aan dat niveau. Groep 1 moet na drie weken cursus zelfstandig een boodschap kunnen doen. Groep 12 moet een column in de krant kunnen lezen, of een toneelvoorstelling kunnen begrijpen.

's Ochtends krijgen de cursisten les in taalverwerving, elke groep op zijn eigen niveau. Woordenschat, grammatica en spreekvaardigheid komen aan bod, en de docenten geven korte lezingen over specifiek Nederlandse thema's.

De cursus staat of valt uiteraard met de gemotiveerdheid van de docenten. Die moeten het aardig vinden drie weken bijna zonder onderbreking in de weer te zijn met cursisten met dertig nationaliteiten. Ook 's avonds, ook aan het ontbijt, en vaak ook in het weekeinde. Dat vergt een flinke sociale vaardigheid, anders houden ze dat niet vol.

De docenten zijn altijd mensen die gewend zijn Nederlands te leren aan anderstaligen. Veelal zijn het zelfs mensen die door het jaar heen ook al lesgeven in het buitenland. Ze moeten het leuk vinden naast hun lessen ook nog korte lezingen voor te bereiden over onderwerpen zoals de strijd tegen het water, Nederlandse popmuziek, cultuur of een geschiedkundig onderwerp.

## Overzicht aantallen deelnemers

lechts vanaf 1994 zijn gegevens beschikbaar.



	<sup>19</sup> 94	<sup>19</sup> 95	<sup>19</sup> 96	<sup>19</sup> 97	<sup>19</sup> 98	<sup>19</sup> 99	<sup>20</sup> 00	<sup>20</sup> 01	<sup>20</sup> 02	<sup>20</sup> 03	<sup>20</sup> 04	TOTAAL
Belarus					2	1	2	1	2	1	1	7
België	3	3	2	3	7	4	3	2	1	3	9	40
Bolivia							1					1
Brazilië											1	1
Bulgarije	4	4	4	3	4	2	2	2	1	1	2	29
Canada	3	5	3	3	4					1		19
Denemarken	3	5	2	1	3	2	3	1		2		22
Duitsland	25	24	22	21	14	25	23	25	18	18	22	237
Egypte	1											1
Estland					1	1		1	1	1	1	5
Finland	1	1	2	1	2	1				3		11
Frankrijk	18	19	17	17	17	11	11	10	7	9	7	143
Georgië						1	2	3	2	1		9
Griekenland	2	1	2	1	1		2	2	2	2	2	14
Hongarije	4	5	4	6	6	7	7	7	5	7	9	67
Ierland	2	2	2	1	2	2				1	1	13
Indonesië	1	6	5	10	9	10	9	11	11	11	12	95
Israël	3	2	1	2	1	1	1	1		2	1	14
Italië	8	8	4	6	6	10	9	14	13	12	11	101
Japan	2	2	1		1	1		1	1	1		9
Kroatië						1	1	2	1			5
Letland					1	1						2
Litouwen	1	1	1	2		1	1	1	1	1	1	8
Luxemburg	3	2	2	2			1		1			10
Maleisië							2	1	1	1		4
Noorwegen	2	1	1	1				1	1	1		7
Oekraïne	3	1	2	3	4	1	3	2	2	1	1	23
Oostenrijk	1	2	2	1	2	1	4	3	2	3	2	23
Polen	5	8	7	8	7	8	8	9	8	11	11	90
Portugal	3	3	3	3	4	5	3	5	8	6	6	49
Roemenië	3	2	4	5	4	5	4	6	5	5	5	48
Rusland	6	7	6	6	8	7	8	8	8	8	4	84
Servië en Montenegro												
(Joegoslavië)				1	1	1	1	1	1	2	2	10
Slovenië	4	3	3	2	2	2	1	2	1	1	2	23
Slowakije	3	3	4	4	4	5	5	5	3	2	3	41
Spanje	7	8	5	5	7	4	8	7	7	6	8	72
Tsjechië	3	5	8	5	7	10	9	10	5	6	8	76
Turkije	4	4	2	3	3	2	1	3	3			25
Verenigd Koninkrijk	13	9	12	9	9	8	6	3	9	3	4	85
Verenigde Staten	1	9	9	10	8	11	10	9	11	7	6	91
Zuid-Afrika						1				1		2
(Zuid-)Korea	4	4	4	1	6	1	2	1	4	3		30
Zweden	3	2	2	2	2	5	2	1	2	3	2	26
Zwitserland	2			1		1		1				5
Totaal	146	158	149	149	156	159	148	158	147	144	163	1677



Aart van Zoest,  
Amsterdam, Nederland.  
Voormalig docent en cursusleider  
tussen

1968 / 88

## “Een land voor de jeugd”

“Ja, de Belgencursus!” Hij flapt het eruit zonder erbij na te denken. Maar Aart van Zoest (Amsterdam, Nederland 1930) meent het echt: “Ja, dat noemden wij toen zo: de ‘Belgencursus’.”

Wat wij heden ten dage kennen als de prestigieuze zomercursussen Nederlands als Vreemde Taal, heette ooit de Belgencursus. Die cursus kwam uit de koker van de Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. Van Zoest is een ouwe rot in het vak: hij werkte er gedurende twee decennia aan mee.

Hij bedoelt het niet neerbuigend, haast hij zich eraan toe te voegen. Punt is alleen dat op de cursus aanvankelijk vrijwel alleen Walen af kwamen. Ambtenaren, maar ook veel militairen. “In België zijn de Franstaligen lang dominant geweest. Gevolg was dat Vlaamse militairen tot in Antwerpen bevelen kregen in het Frans, en dat ambtenaren alleen Frans spraken tegen Vlaamse burgers.”

De Vlaamsgezinde beweging verzette zich daartegen: “De Vlamingen hebben uiteindelijk gezegd: elke ambtenaar, elke militair moet tweetalig zijn. Vlaamse soldaten moeten in het vervolg in het Nederlands worden toegesproken. Daardoor kregen we veel luitenants die kapitein wilden worden: omdat ze dan in een positie kwamen waarin ze veelvuldig bevelen moesten uitdelen. Dus we deden die Belgen een groot plezier met de zomercursus.”

Romanist Aart van Zoest begon in 1968 als leraar bij de zomercursus. Juist vanwege de vele Franstalige cursisten was het handig dat hij die taal doorgrondde: daardoor was hij verdacht op de voetangels en klemmen die het Nederlands heeft voor Franstaligen: “Zoals bijvoorbeeld de dikke ‘L’ in de uitspraak van het Nederlands.” Van Zoest duwt demonstratief zijn tong tegen zijn tanden: LLLL! Wij maken de ‘L’ met de volle tongpunt achter tegen de voortanden. Fransen raken die tanden

lichtjes aan met het uiterste puntje van hun tong. Zo'n dunne Franse 'L' klinkt in het Nederlands gek."

Na twee jaar les geven werd Van Zoest cursusleider: degene die de hele kermis op papier organiseert. Die zorgt voor docenten, die overlegt over welke van de overvloed van aangemelde studenten daadwerkelijk mogen komen. In zijn tijd kwam dat neer op tachtig tot honderd cursisten per jaar. Inmiddels is dat aantal uitgegroeid tot ruim 160 mensen, afkomstig uit alle hoeken van de wereld.

Voorafgaand aan de oprichting van de Taalunie in 1980, viel de cursus dus onder de jurisdictie van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. Keer op keer komt Van Zoest terug op de figuur van Rob van Ravenswaay. Hij was bij het ministerie de feitelijke drijvende kracht achter de zomercursus. Van Ravenswaay maakte tientallen jaren deel uit van het

Bureau Congressen van het ministerie, dat de zomercursus organiseerde voordat de Taalunie die taak overnam. Samen met collega's was Van Ravenswaay het hele jaar door bezig met alles van het verwerken van de aanmeldingen van cursisten, tot de uiteindelijke afhandeling van allerlei huishoudelijke besloomingen tijdens die zomerse weken zelf. Dankzij hem en zijn team, vindt Van Zoest, liep de cursus altijd gesmeerd.

Aart van Zoest schetst het beeld van de zomercursus op het moment dat hij er kwam werken: "We zaten in Nijmegen in een klooster, in het begin. De Westerhelling: dat was een klooster met een school, een internaat erbij. Die school stond 's zomers natuurlijk leeg, dan hadden de leerlingen vakantie. Dan konden wij erin, drie weken in juli en augustus."

Op een goed moment werd de zomercursus uit de Westerhelling verjaagd door de legendarische Nijmeegse Vierdaagse: de broeders konden meer verdienen aan de gasten van de Vierdaagse dan aan de buitenlandse studenten, dus moest het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen omzien naar een ander onderkomen voor de cursus. "Zo zijn we toen terechtgekomen in Nijenrode, het kasteel in Breukelen. Wat voor buitenlanders natuurlijk helemaal een magistraal mooie plek is om kennis te nemen van Nederland en het Nederlands."

"Ik vond het enig om die cursus te geven! En het was ook nog een aardige bijverdienste: ik kreeg als cursusleider voor die drie weken vierduizend gulden. Daar kon ik letterlijk een Deux Chevaux voor kopen: zo'n autootje kostte toen vierduizend gulden!" Maar afgezien daarvan, haast Van Zoest zich eraan toe te voegen: "De grote charme van de cursus is dat het zo'n echt internationaal gebeuren is."

Na de Belgen stroomden in de eerste plaats Duitse studenten toe, herinnert Van Zoest zich. "Onder andere Berlijnse studenten wilden heel graag naar Nederland. Voor hen was Nederland het ideale land, echt een land voor de jeugd. Niet zo beperkt als het stugge Duitsland. Dankzij de cursus konden ze tenminste eventjes uit onder het strenge regime van hun ouders."

Vervolgens begonnen studenten uit allerlei landen toe te stromen. Een sport apart, meldt Van Zoest, is het altijd geweest Nederlandse les te geven aan Chinezen. "Zij hebben extreem veel moeite om meer dan heel basaal Nederlands te leren." Omdat hun taal een toontaal is, waarin toonhoogte van en accent op de klinkers bepalend zijn voor de betekenis. "Maar weet je wat nou zo leuk is?" Zijn ogen schitteren: "Nederlands is in feite ook een toontaal. Veel sterker dan bijvoorbeeld het Frans, dat in de kern tamelijk monotoon is in zijn uitspraak. Een Franse zin gaat een keer omhoog, en een keer omlaag.

## “Dankbare studenten”

In het Nederlands maak je betekenisonderscheid door te ‘zingen’ binnen een lettergreep. Wat wij niet allemaal kunnen doen met een simpel woordje als: ‘Zo’. Dat kunnen we op zoveel manieren ‘zingen’ dat het telkens iets anders betekent. Wij kunnen met die melodie van alles bedoelen. Nederlanders zijn zich daarvan nauwelijks bewust. En dat kun je aan buitenlanders leren, hoe je daarmee betekenisonderscheid aanbrengt. Het is zo’n mooie, interessante taal, het Nederlands!”

Ik ‘win’ het van iedereen!” Willem Godschalx moet er zelf hartelijk om lachen. “Ik heb het langst van iedereen les gegeven aan de zomercursus. Bijna dertig jaar lang. Behalve in Utrecht ben ik overal geweest: in Nijmegen, Breukelen, en Zeist.” Willem Godschalx (Empel & Meerwijk, Nederland 1929) is een goedlachse oudere heer. Voorkomend, netjes in het pak. En enorm enthousiast over de zomercursussen die hij zo lang mocht geven.

“Ik ben van huis uit Anglist. Ik solliciteerde in 1964 bij het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen als leraar Nederlands als Vreemde Taal aan de Europese school: een internationale middelbare school in Mol, in België. Dat was op dat moment nieuw, dat er aan de internationale school Nederlands werd gegeven.”

Inmiddels woont Willem Godschalx al veertig jaar in Vlaanderen. “In Mol werd mij gevraagd of ik ook les wilde komen

geven bij de zomercursus. Nou hadden wij in België ontzettend lang zomervakantie, wel twee maanden. Dus die drie weken lesgeven aan een heel speciale groep, dat leek me wel wat. Zo ben ik op de Westerhelling in Nijmegen terechtgekomen. Ik kende het internaatsleven van binnen en van buiten, van de school in Mol. Alleen had ik in Mol leerlingen van 13 tot 18 jaar oud, en in Nijmegen van 18 tot 24 jaar.”

“Het was er gezellig, in Nijmegen. Vrij, veel vrijer dan aan de internationale school. De keuze van de cursisten om er naartoe te gaan is vrijwillig; al worden ze wel lekker gemaakt door het systeem van beurzen, waardoor ze er zelf nauwelijks of niet voor hoeven betalen.

Als je van lesgeven houdt, dan waren die cursisten de ideale doelgroep. Wat je aanbood, werd gewaardeerd. Hooguit vonden ze drie weken uiteindelijk te kort, vonden ze zelf dat ze nog niet ver genoeg waren als het afgelopen was.”



Willem Godschalx,  
Mol, België.  
Docent en oud-cursusleider  
tussen

1969 / 97

Godschalx koos ervoor de beginnersgroepen voor zijn rekening te nemen. “Ik heb altijd lesgegeven aan groep 2: de cursisten die in de beginnersfase zaten. Dikwijls hadden die thuis een of twee jaar Nederlands gedaan, dus de ergste basismoeilijkheden hadden ze al wel overwonnen. In die drie weken die je had, kon je dan op startersniveau de puntjes op de i zetten, ze over het dooie punt heen helpen, over dat moment heen dat beginners het gevoel geeft dat ze niet meer verder kunnen komen. Ik vond dat wel een uitdaging, al betekende het wel dat je er stevig aan moest trekken. In feite was dat de dankbaarste groep, die mensen kon je van minimumniveau naar een aardig mondje Nederlands brengen in drie weken tijd. Mijn hoogste doel is altijd geweest: het zover zien te krijgen dat ze zich het taalaanbod eigen maken en het in de praktijk kunnen brengen. De praktische toepasbaarheid is wat mij betreft het belangrijkste, dus. Zeker op beginnersniveau. Later is de selectie van cursisten strenger geworden, in principe

moeten ze nu bij aankomst verder kunnen komen dan toen. Vroeger zagen de cursisten het ook meer als een leuk uitstapje. Het is nu nog steeds wel lollig, maar het is minder makkelijk geworden er zomaar terecht te komen. Was het vroeger inderdaad een ‘Belgencursus’, nu komen er zelfs mensen uit landen zoals Korea en Japan. Die had je vroeger niet. Cursisten komen overal vandaan, hoewel de meeste landen hooguit een of twee cursisten sturen. In die zin zijn de ons omringende landen nog steeds de belangrijkste doelgroep. Toen ik in 1969 begon, zag je er nauwelijks Italianen en Spanjaarden. En als ze al kwamen, kwamen ze altijd in groep 1 en 2 terecht: allemaal beginners. Later, toen Nederlands aan de universiteiten breder werd aangeboden, konden wij docenten dat onmiddellijk merken aan het niveau. Toen stootten de Italianen en Spanjaarden door naar hogere groepen. Zoals dat voor het hele onderwijs gold in die tijd: de eerste jaren waren meisjes en vrouwen ver in de minderheid.

## “In Nederland kan en mag alles”

Aanvankelijk was het ook echt een ambtenarencursus. Later kwamen er vooral universiteitsstudenten. En vanaf de jaren zeventig kwamen er steeds meer meisjes.”

“De cursus is in de loop der tijden duidelijk geëvolueerd, in professionele zin. Zonder dat ik nou wil zeggen dat hij vroeger niet goed was, is het wel zo dat de vraag duidelijker werd, en dat het aanbod daaraan is aangepast.

We kregen in Nijmegen van het ministerie een talenlaboratorium, met opnameapparatuur om met behulp van zelfstudie spreekvaardigheid te oefenen. Zo’n talenlaboratorium was voor die tijd vrij vooruitstrevend. Ik had al ervaring met dat soort apparatuur, die hadden we in België op school ook. Als docent luisterde je dan mee, en greep je in als het nodig was. Toen we later in Nijenrode kwamen, hadden ze zo’n systeem ook al staan.”

“In de jaren negentig ben ik een jaar of zes cursusleider geweest. Heb zelf docenten aangetrokken en zo. Dat is een heel wereldje, waaruit je dat soort docenten haalt. Vaak komen ze uit de vakgroepen Nederlands van buitenlandse universiteiten. Die zijn echt gewend om Nederlands als Vreemde Taal te onderwijzen. Ik moest ermee ophouden omdat ik echt te oud werd. Ik werd 65, en dan moet je er toch uit. Ik heb na mijn pensionering nog een jaar doorgewerkt en daarna ben ik gestopt. Natuurlijk ging me dat best aan het hart, maar ja: er zijn nou eenmaal onvermijdelijkheden in het leven.

Ik ben nadien met opzet niet meer in Zeist geweest. Ik wil me daar niet mee bemoeien, die mensen niet op de vingers kijken. Het geven van zomercursussen is voor mij dertig jaar een heel positief geheel geweest, waaraan ik met veel plezier terugdenk. Aan de docenten, aan de organisatie, maar toch vooral aan de studenten zelf. Het was echt heel fijn om het meegemaakt te mogen hebben.”

Dit jaar hebben we 324 aanmeldingen binnengekregen voor de zomercursus in Zeist. 246 meisjes en 78 jongens, uit 38 landen. Daaruit mogen we 166 mensen kiezen die inderdaad kunnen komen. We moeten nu dus echt heel streng zijn in wie we wel en wie we niet toelaten.” Gerard Elshout (Amsterdam, Nederland 1944) is op een opvallende manier een moderne manager. Waren zijn voorgangers als cursusleider vooral bevlogen, enthousiast en gezellig, dan is Elshout daarbij ook nog eens in de weer met statistieken en paperassen, met regels en doelstellingen. Met hem pratend wordt duidelijk dat de organisatie van de zomercursus veel formeler is geworden sinds het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen die heeft overgedragen aan de Taalunie. “De organisatie is geprofessionaliseerd en gestroomlijnd. Vroeger was men meer gericht op gezelligheid en het feestelijke aspect. Wij zijn nu meer resultaatgericht.”

Gerard Elshout is Neerlandicus. Hij heeft gewerkt aan scholen, lerarenopleidingen en universiteiten, en was in de jaren tachtig een tijdje hoofd van de Nederlandse talencursussen in het Erasmus Talencentrum in Jakarta, Indonesië. Toen hij daarvan terug was, ging hij aan de hogeschool docenten opleiden tot leraar Nederlands als Tweede taal.

“Ik ben in 1993 bij de zomercursus begonnen als docent, en ben sinds 1998 cursusleider. Daarmee ben ik eindverantwoordelijk voor de inhoud van de cursus, en ik moet zorgen dat er goede docenten worden aangenomen. Punt is namelijk dat de docenten een aparte instructie nodig hebben. Het gaat hier niet om Nederlands als Tweede Taal, maar om Nederlands als Vreemde Taal. Dat betekent een andere aanpak van de studenten. Docenten moeten hun niveau en taalgebruik daaraan aanpassen. Van die 324 aanmeldingen die we dit jaar hebben binnengekregen, zijn er 246 van meisjes en 78 van jongens. Talen zijn steeds meer een vrouwenaangelegenheid.”





Gerard Elshout,  
Amsterdam, Nederland.  
Cursusleider  
sinds

1998

“In Oost-Europa al helemaal. “In feite verdient werk als tolk-vertaler of als docent Nederlands niet echt goed; daarmee is het automatisch een vak dat minder mannen trekt. De jongens die wel kiezen voor Nederlands, willen doorgaans de diplomatie in en er daar hun voordeel mee doen.”

“De eerste de beste dag zijn er meteen mondelinge en schriftelijke taaltoetsen om te kijken wie welk niveau haalt. Dat is een enorm hectische toestand, maar die is onvermijdelijk om te kunnen bekijken waar we aan beginnen. Dan volgt er ‘s avonds een beoordelingsvergadering, voor de twaalf docenten plus de cursusleider. Daarin worden alle cursisten ingedeeld in een van de twaalf niveaugroepen. In elke groep zitten zo’n dertien, veertien mensen. Daarbij moeten we er ook nog op letten dat we de nationaliteiten behoorlijk verspreiden, en niet te vergeten: de jongens, want die zijn verreweg in de minderheid. In de lagere groepen komen vaak vooral veel Aziaten terecht: voor

hen is Nederlands namelijk een ongelooflijk moeilijke taal. De tweede avond is een kennismakingsavond. Dan zijn de studenten ingedeeld in groepen. Na het avondprogramma is er een bar waar een drankje te krijgen is. Verder zijn er muziekavonden met serieuze muziek in de kapel, en is er elke zaterdagavond disco. Aan het einde van de cursus is er Bonte Avond waarvoor elke groep een toneelstukje of een liedje maakt.”

“Voor veel studenten is Nederlands hun tweede vak naast hun hoofdvak. Nederland heeft het imago heel liberaal te zijn: het is een land van seks, drugs, rock & roll, bij wijze van spreken. Hier kan en mag alles. Dat spreekt jonge mensen nu eenmaal erg aan. Wat opvalt, is het verschil in motivatie tussen de verschillende nationaliteiten. Zeker Oost-Europese studenten zijn erg serieus, die willen de taal heel goed leren beheersen. Engelstalige

## “Woonde in flat waarop vliegtuig neerstortte”

studenten zijn daarentegen vaak veel minder duidelijk gemotiveerd, ze hebben last van faalangst, durven en kunnen minder goed Nederlands spreken.

Mensen van dezelfde nationaliteit mogen onderling niet in hun eigen taal spreken; en onder mensen van verschillende nationaliteiten is het gebruik van vooral Engels verboden. De crux van de cursus is namelijk juist dat de studenten een forse stap vooruit zetten in hun kennis van de taal door drie weken lang alleen maar Nederlands te horen en te spreken. Daarom heeft de leiding een quasi-serieuze bestraffing ingevoerd: als cursisten onder elkaar iets anders spreken dan Nederlands, krijgen ze van ons een standje. “Taalpolitie!” klinkt het dan opeens. Dat betekent dat ze zijn betrapt, en dat er vanaf dat moment weer alleen Nederlands mag worden gesproken.”

“Het is overigens hard werken, hoor, vergis je niet: van ‘s morgens vroeg tot ‘s avonds laat achter elkaar door, en dat in

het Nederlands. Nee, een snelkookpan om de studenten gaar te stomen voor de taal zou ik het niet noemen; eerder een vitaminestoot. Het is voor die mensen ook een geweldige kans om drie weken in Nederland te zijn. Dat is voor veel van deze mensen heel aantrekkelijk, en ze willen ook echt veel over het land weten.

Het zijn niet alleen universitaire studenten, maar ook cursisten van taalscholen en lerarenopleidingen. De Taalunie bepaalt wie er mogen komen. Zij hebben de buitenlandse contacten, zij kennen het niveau van de buitenlandse universiteiten. Ik vind het heel leuk werk. Je werkt met gemotiveerde studenten, ‘s avonds in de bar gaan ze nog door met vragen stellen. En je zit in een heel stimulerende omgeving. Gevolg is dat er nauwelijks verloop is onder de docenten: iedereen vindt het leuk om te doen, en het betaalt bovendien. Het is iets totaal anders om hier les te geven, dan door het jaar heen in je gewone baan. Dat is voor de docenten heel aantrekkelijk.”

Rond 1970 was de economie in het noorden van Engeland er slecht aan toe. Daardoor was er voor studenten geen vakantiewerk te vinden. Eerlijk gezegd had ik geen idee wat me in Nijmegen te wachten stond. Maar door die cursus te gaan doen, kon ik op reis en had ik meteen ‘s zomers iets te doen.” Michael Perraudin (Yorkshire, Groot-Brittannië 1950) is hoogleraar Duits in Sheffield. Daarnaast geeft hij Nederlandse les.

Ik ben naast Duits Nederlands gaan studeren, puur omdat ik het leuk vond. Ik had zin om nog een Germaanse taal te leren, en de sfeer bij Nederlands was in Cambridge heel goed. Tegenwoordig kun je in Engeland in drie steden Nederlands studeren als hoofdvak, en Sheffield is een van die drie. Wij sturen nog altijd studenten naar de zomercursus. Omdat ik toch naar Nederland zou gaan, regelde mijn lector in Cambridge voorafgaand aan de zomercursus een baan voor een maand voor mij in de Rotterdamse haven, in een zeilmakerij.

Dat was erg leuk om te doen, ik heb er met grote naaimachines leren werken. Dat kan ik daardoor nu nog steeds, met dat soort machines omgaan!”

“De plek in Nijmegen waar die cursus werd gehouden, herinner ik me nog maar heel vaag. Ik herinner me een oud gebouw, maar ook nieuwe klaslokalen. Was dat een kloosterschool? Zou best kunnen. Het gebouw lag in elk geval op een heuvel. Ik had geen al te hooggespannen verwachtingen van de cursus. Wat ik er precies ging leren was minder belangrijk dan dat ik fijn op reis mocht. Veel van de cursisten waren Franstalige Belgen die bij de overheid werkten. Die moesten verplicht Nederlands leren, en daar hadden ze de pest over in. Dat wilden ze eigenlijk helemaal niet, ze waren niet aan Nederlands gewend. Walen hebben tot de dag van vandaag nog steeds een hekel aan Nederlands. Ik vond de taalles een beetje... eh... excentriek.”



Michael Perraudin,  
Sheffield, Groot-Brittanië.

Cursist

1970

“Er waren lezingen waarvoor mijn Nederlands eigenlijk niet goed genoeg was. Ik snapte er wel iets van, maar niet genoeg om er echt geboeid door te raken. ‘s Middags deden we vaak tochtjes, naar het Kröller Müller- museum, naar Brugge. In Brugge werden we zelfs officieel ontvangen door de burgemeester, in het gemeentehuis. Dat vonden we erg indrukwekkend. Het geheel zat goed in elkaar, er was geen geld gespaard om een behoorlijk programma op te zetten. Ik vond die cursus een heel positieve ervaring.

Uiteindelijk ben ik voor een deel verder gegaan in Nederlands. Ik heb een jaar in Amsterdam gestudeerd, aan de Gemeentelijke Universiteit. Achteraf vond ik die cursus in Nijmegen leuker dan dat jaar in Amsterdam. Ik kon in Amsterdam moeilijk onderdak vinden. Uiteindelijk heb ik drie maanden in een flat in de Bijlmer gewoond waarop vijftien jaar later, in 1992, een El Al-vliegtuig is neergestort! Dat was vreemd nieuws om te horen!”



## “Agenda’s voor twaalfjarigen”

wel zou komen aanwaaien, en studeerde daardoor eigenlijk niet hard genoeg.

Anderzijds: ik ben nou eenmaal een Rus. Russen zijn zo, ze laten zich leiden door hun emoties. Ik kijk altijd een beetje raar aan tegen de zakelijkheid van de Nederlanders. Die heeft namelijk positieve en negatieve kanten. Positief is dat ze door hard werken komen tot bijzondere prestaties. Ik bewonder de Nederlandse vlijt. Maar wat de Nederlanders maar niet schijnen te beseffen, is dat zakelijkheid de geest ook verarmt. Ze zijn te pragmatisch, waardoor ze de emotie vergeten. Wat wij Russen te veel hebben: emotionaliteit, onzakelijk zijn, vaak ook onpraktisch zijn, dat is bij de Nederlanders doorgeschoten naar de andere kant. Dat maakt het niet altijd prettig zaken met ze te moeten doen. Ze hebben er zelf een heel mooi woord voor bedacht: ‘betweter’. Ik had het niet treffender kunnen verzinnen!”



“In precies te zijn”, grinnikt Fernando Garcia de la Banda, “studeerde ik eigenlijk Zweeds. Tijdens een zomercursus Zweeds in Zweden leerde ik een meisje uit Gent kennen. Zij zei dat ze Spaans zou gaan leren, voor mij. Toen zei ik: ok, dan leer ik Belgisch voor jou. Op dat moment wist ik niet eens dat ‘Belgisch’ in haar geval neerkwam op ‘Nederlands’. Zo heeft de liefde me ooit tot het Nederlands gebracht.” Later heeft hij ook nog drie keer een zomercursus gedaan voor docenten Nederlands, en hij studeerde een jaar aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Hij spreekt daardoor perfect Nederlands, met een karakteristieke Spaanse rrrrollende ‘r’.

Tegenwoordig is Fernando Garcia de la Banda (Madrid, Spanje 1959) docent Nederlands aan de faculteit voor tolken en vertalers van de Universiteit van Granada. “Ik heb begaafde studenten, die gewend zijn aan veel exotischer talen dan het Nederlands. Zoals Russisch, Chinees, Arabisch, Nieuwgrieks. Het verhaal is altijd dat Nederlands moeilijk te leren is, maar in

vergelijking met die talen is Nederlands eenvoudig.” Daarnaast vertaalt Garcia Nederlandse poëzie in het Spaans. In 1995 publiceerde hij een bloemlezing van Nederlandse gedichten, en hij vertaalde bundels van Cees Nooteboom en Stefan Hertmans.

“In Spanje is Nederlands geen hoofdvak, maar alleen een vrijwillig extra bijvak.” Daarmee is Garcia in 1982 begonnen. Vervolgens bezocht hij de zomercursus zowel in 1983 als in 1986, toen nog op ‘de prachtige locatie’ kasteel Nijenrode in Breukelen. “Ik heb echt geboft, omdat ik er twee keer naartoe mocht. Ik kom uit een groot gezin, daardoor was reizen voor mij als student niet te betalen. Deelnemen aan werkkampen en zomercursussen was de enige manier om te kunnen reizen. Die cursussen, in dat prachtige kasteel, die waren echt een droom, een cadeau. Het was daar voor mij het paradijs. Je kreeg een stortvloed aan colleges, lezingen, uitstapjes, excursies over je heen. Heel leerzaam.”



Fernando Garcia de la Banda,  
Granada, Spanje.  
Cursist

1983 EN 1986

“Wat ik toen niet zo door had, maar nu vanuit mijn werk wel weet: die zomercursus is erg professioneel. Heel serieus, geen flauwekul, je komt er niet naartoe om meisjes te versieren of zo. Er zijn goede, gemotiveerde docenten, die bovendien oprecht geïnteresseerd zijn in de studenten.

Wat mij opvalt aan de Nederlanders? Na al die jaren eigenlijk niets meer, ik ben helemaal gewend aan hen. Of het moet zijn dat ze op een onzinnige manier omgaan met agenda's. Ik bezat tot mijn dertigste nooit een agenda. Ik onthield alles, of maakte een lijstje als geheugensteuntje. Maar als je in Nederland de Hema binnenkomt, loop je meteen op tegen een groot rek met agenda's... voor twaalfjarigen! Vanaf die leeftijd leven Nederlanders met een agenda. Nederlanders zijn heel zuinig; niet met geld, ze zijn juist heel vrijgevig. Nee: ze zijn extreem zuinig met hun tijd. Alles is heel gericht georganiseerd en gepland. Daardoor hebben ze eigenlijk te weinig oog voor hun omgeving. Terwijl ze in zo'n mooi land wonen!”



Jelica Novakovic,  
Belgrado, Servië-Montenegro.

Cursist

1985

## “Start van mijn carrière”

Het Joegoslavische ministerie van Ontwikkelingssamenwerking wilde graag iets leuks doen voor de Nederlandse ambassadeur in Belgrado: als blijk van waardering voor de goede samenwerking. Het ministerie had dus ook een mooie vaas kunnen kopen voor op de Nederlandse ambassade, dat had de ambassadeur vast leuk gevonden. Maar in plaats daarvan bedachten ze dat ik een boekje moest schrijven met als onderwerp de Nederlandse taal.” Jelica Novakovic (Belgrado, Joegoslavië 1955) vindt het twintig jaar later nog steeds een goede mop dat zij uiteindelijk op de zomercursus in Breukelen terecht kwam, omdat ze een boekje moest gaan schrijven over het Nederlands, terwijl de taal wat haar betrof in een stoffig hoekje van haar brein was weggekropen.

Ze is de dochter van een diplomaat die twee keer Den Haag als standplaats kreeg. “Ik woonde van mijn vierde tot mijn achtste jaar, en van mijn twaalfde tot mijn zeventiende in Nederland. Ik vraag me wel eens af wat voor mens ik zou zijn geworden

zonder Nederland. Ik heb er toch een calvinistische inslag opgedaan, en daar ben ik niet altijd blij mee.

Ik heb Duits gestudeerd. En ik was al zes, zeven jaar niet meer in Nederland geweest toen ik opeens naar de zomercursus in Breukelen zou gaan, dankzij de tussenkomst van de Nederlandse ambassadeur in Belgrado.”

“De zomercursus was voor mij een emotionele reis naar een land waaraan ik veel herinneringen had, maar waar ik niemand meer kende. Ik had op een internationale school gezeten: de leerlingen daarvan waaieren uit over de hele wereld. De hospita bij wie we hadden gewoond, was dood. Dus ik kwam aan in Utrecht en herkende in alles de Nederlandse atmosfeer, maar niets was hetzelfde. Ik voelde me heel eenzaam. Ik was bovendien zwanger, dus dan ben je per definitie emotioneler. Gelukkig ging die zomercursus meteen voluit van start, en was ik niet lang alleen.”

“Ik werd uit de cursisten gepikt door journalist Wim Klinkenberg. Die hield een lezing over vrijheid in de journalistiek. Ik zette vraagtekens bij die zogenaamde vrijheid: als je hoofdredacteur een dwingende politieke kleur heeft, dan ben jij als journalist toch niet vrij? Bovendien zitten Nederlandse journalisten zichzelf in de weg met hun politieke correctheid: dat is een vorm van onvrijheid, wanneer je om die reden niet opschrijft wat je echt vindt. Met Wim Klinkenberg ben ik heel goede vrienden geworden.

Na die zomercursus heb ik een grammatica van het Nederlands geschreven. Breukelen plus die grammatica zijn de start geworden van mijn carrière in de neerlandistiek.” Jelica Novakovic is inmiddels hoogleraar Nederlands aan de Universiteit van Belgrado.

Drie jaar geleden ben ik gepromoveerd. Daarmee hadden ze een doctor in huis en kon Nederlands hier eindelijk een hoofdvak worden. Overigens vraag ik me af wat mijn studenten

aan Nederlands hebben. Als hier Nederlanders komen, spreken ze liever Engels. Die hebben er helemaal geen behoefte aan in het Nederlands aangesproken te worden.”

## “Nederlands als dode taal”

De kans om de zomercursus te gaan doen betekende voor mij zonder overdrijven een soort nieuwe geboorte. Ik was per slot al 37 jaar. Niet meer de jongste. Ik dacht: misschien is dit de laatste kans om mijn leven een heel nieuwe wending te geven. Die heb ik dus met beide handen gegrepen.” Het lot van Gheorghe Nicolaescu (Varfuri, Roemenië 1953) werd tot 1990 volledig bepaald door het communistische regime, door het repressieve bewind van Ceauscescu. Hij had in het Oost-Duitse Leipzig Duits en Nederlands gestudeerd, maar kon in Roemenië nooit hoger opklimmen dan leraar Duits aan een middelbare school. “Als je niet sympathiseerde met het communistische regime, mocht je niks. Een baan aan de universiteit kon je wel vergeten.”

Sterker: het werd in Roemenië met de jaren steeds benauwder voor hem. “Na 1983 mocht ik vanuit het buitenland geen correspondentie, geen tijdschriften, geen boeken meer ontvangen. Gelukkig had ik voordien boeken en een oude Dikke Van Dale

gekregen van mijn Nederlandse docent in Leipzig, Peter van Nuenen. Daarmee heb ik het jarenlang gered.” Zo vertaalde Gheorghe Nicolaescu in de jaren tachtig boeken van Louis Paul Boon en Johan Daisne in het Roemeens. “Maar in de praktijk heb ik na mijn afstuderen in 1979 geen woord Nederlands meer gesproken. Dus zakte mijn hele Nederlandse taalvaardigheid weg. Toen ik in 1990 voor het eerst op Schiphol landde, verstond ik geen woord van wat ze tegen me zeiden.

Dat is ook de merkwaardige ervaring van een voorganger van mij: die was wel vertaler Nederlands-Roemeens, maar hij kon geen Nederlands spreken, omdat hij nooit de kans had gekregen zelf in de taal te communiceren. Dan is Nederlands feitelijk een dode taal, zoals je van het Sanskriet niet zeker weet hoe het werkelijk hoort te klinken.”

In de jaren tachtig kreeg Gheorghe Nicolaescu geregeld uitnodigingen om in Nederland een zomercursus te komen doen.





Gheorghe Nicolaescu,  
Boekarest, Roemenië.

Cursist

1990

Maar tijdens het bewind van Ceauscescu was het hem verboden te reizen. “Na de val van Causcescu heerste er in Roemenië een jubelstemming. Die heb ik gebruikt om een visum aan te vragen voor Nederland, met de uitnodigingen die ik in de jaren tachtig had ontvangen om de zomercursus te komen doen. Toen ik dat visum eenmaal op zak had, kreeg ik van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen zelfs twee beurzen, een voor Breukelen, en een Gent.

Naar Breukelen gaan betekende de eerste buitenlandse reis in mijn leven. Het opmerkelijkste aan Nederland was die eerste keer voor mij dat het zo duidelijk een ‘vrij land’ was: dat mensen er dingen voor hun plezier deden, en dat dat werd geaccepteerd! Dat was voor mij op dat moment nieuw.” Tegenwoordig heeft Nicolaescu in Nederland en België een groot contactennetwerk. Hij doceert Duits en Nederlands aan de Universiteit van Boekarest. Daarnaast resideert hij geregeld een maand in het Vertalershuis in Amsterdam. Hij is er als een vis in het water.



Mustafa Güleç,  
Ankara, Turkije.  
Cursist

1991

## “Duidelijk en onduidelijk”

Is je aan een Turks meisje vraagt: ‘Ga je mee thee drinken?’, zegt ze ongetwijfeld: ‘Ik weet het niet’. Dat antwoord is ontzettend onduidelijk, maar het betekent vermoedelijk ‘ja’. Als je aan een Nederlands meisje vraagt: ‘Ga je mee thee drinken?’ zegt ze luid en duidelijk ‘ja’ of ‘nee’. Dan weet je meteen waar je aan toe bent, je hoeft niet verder te raden wat ze bedoelt. Daar hou ik van, dan is het leven duidelijk. Die duidelijkheid van de Nederlanders, die mis ik hier in Ankara erg. In Nederland is alles of zwart, of wit. Helder. In Turkije is alles min of meer grijs. Vaag, onduidelijk.” Toen Mustafa Güleç (Bursa, Turkije 1970) naar Breukelen kwam, betekende dat zijn eerste reis naar Europa. En hij was meteen verkocht. Nederland vond hij ronduit ‘exotisch’. “Je leest sprookjes, en je kijkt naar plaatjes van plaatsen in Europa. En opeens kom je in Breukelen aan en bevind je je midden in een kasteel uit de middeleeuwen. Het valt achteraf moeilijk uit te leggen wat voor indruk dat op me heeft gemaakt!”

Hij leerde in Breukelen razendsnel heel behoorlijk Nederlands, vertelt Mustafa Güleç. Alleen was er terug in Ankara vervolgens weinig ruimte voor die taal: hij ging werken bij de vakgroep taalkunde van de Universiteit van Ankara en sprak tot 1994 nauwelijks nog een woord Nederlands. “Ik deed taalkunde als hoofdvak. Toen ik begon met Nederlands als keuzevak, was Nederlands in Ankara nog een heel nieuwe richting.”

In 1994 kreeg Mustafa Güleç de kans een paar maanden in Leiden te studeren, en in 1997 ging hij aan de universiteit in Tilburg werken aan een proefschrift. Het onderwerp: de moeilijkheden die in Nederland geboren Turkse jongeren hebben met het leren van Turks, als ze in de eerste klas van de middelbare school zitten. “Dat promotieonderzoek in Tilburg kon ik doen dankzij een beurs van de Universiteit van Ankara. Maar tegen de tijd dat ik mijn gegevens bij elkaar had, werd ik opeens teruggefloten. Ze

## “Een dagboek uit Breukelen”

hadden aan de universiteit geen docenten Nederlands meer, dus moest ik terugkomen om les te geven. Om precies te zijn: er is ook geen secretaresse, er is geen administratief personeel. Dus ik doceer niet alleen Nederlands, ik hou hier de hele toestand in mijn eentje draaiende.

Helaas spreken mijn studenten niet echt goed Nederlands. Dat komt doordat Nederlands een keuzevak voor ze is, naast een hoofdvakstudie Engels, Duits of Frans. Ik probeer ze wel een woordenschat bij te brengen, en de structuur van de taal. Maar echt zover dat ze Nederlands kunnen spreken, dat lukt in de gegeven studietijd niet.”

Tot zijn ergernis is zijn proefschrift nog altijd niet helemaal af: de bedoeling is eind 2005 naar Nederland te komen om te promoveren. “Ik moet en zal dat boek afmaken. Dat doe ik dus maar in mijn eigen tijd.”

**J**e raadt nooit wat ik gisteren heb teruggevonden: een dagboek uit Breukelen! Daarin schreven wij cursisten om beurten wat we die dag hadden gedaan. Het ergste is dat me nu aan mijn eigen stukje opvalt dat het echt vol fouten staat. Kennelijk kon ik als derdejaars student heel slecht Nederlands schrijven.” Francesca Terrano (Rome, 1968) doceert heden ten dage Nederlandse literatuur aan de prestigieuze La Spianza Universiteit in Rome. In het Italiaans, geeft ze met het schaamrood op de kaken toe: “Nederlands praten tegen de studenten heeft geen zin, ze kennen de taal niet goed genoeg om hen daarin te kunnen toespreken.” Dat is niet hun schuld, stelt Terrenato, in spreekvaardigheid voorziet het curriculum eigenlijk niet. “En Italiaanse jongeren zijn van huis uit ook niet echt reislustig, en dat is wel een voorwaarde om andere talen te leren spreken”.

Zij was dat als jong meisje wel: reislustig. Ze deed in 1989 een zomercursus Nederlands in België, en in 1991 die in Breukelen.

“Op die leeftijd zoek je het avontuur; die cursus was het middel om dat doel te bereiken. Aan de cursus zelf, over wat ik er precies heb geleerd of waar de lessen over gingen, heb ik niet zo veel herinneringen. Ik zag in dat teruggevonden dagboek bijvoorbeeld dat we een ontmoeting hebben gehad met A.F.Th. van der Heyden. Daarvan kan ik me helemaal niets herinneren, terwijl ik die man zijn werk nu heel erg bewonder.

Ik weet ook hoe het komt dat ik dat allemaal ben vergeten: doordat voor mij de kleine internationale groep waarmee ik optrok het belangrijkste en waardevolste was. Ik leerde heel snel Nederlands spreken, omdat we het de hele dag onderling spraken. Dat waren geen oppervlakkige contacten, we voerden diepgravende gesprekken. We konden zo goed met elkaar opschieten dat we ‘s avond pas heel laat in bed lagen. Ik heb een foto waarop we met zijn allen slapend in de bus zitten, op weg naar het Krölller Müller Museum!”



Francesca Terrenato,  
Rome, Italië.  
Cursist

1991

Het was mooi, die zomer in Breukelen, vertelt Francesca Terrenato. Lekker weer, het kasteel lag er fantastisch bij, er waren overal bloemen, de konijntjes hipten rond in het gras. “Ik ging er heen om ervaring op te doen en mensen te leren kennen. Gek is wel dat ik er in feite geen Nederlanders heb leren kennen. Ik had wel een Duitse vriendin. En ik was een beetje verliefd op een Franse jongen. Weer allebei thuis, correspondeerden we, schreven brieven waarin we alle talen die we kenden door elkaar gebruikten: Frans, Italiaans, Engels, Nederlands. Later ben ik nog eens naar hem toegegaan, in Parijs. Daar spraken we met elkaar Nederlands. Dat was gek toen we naar het Centre Pompidou gingen. Om binnen te mogen, moesten we ons identiteitsbewijs laten zien. Die bewaker vond het onbegrijpelijk: een Franse jongen en een Italiaans meisje, die met elkaar Nederlands praatten!”



Jennifer Boyce Hendriks,  
Canberra, Australië.  
Cursist

1993

## “Nederlandse stamtafel in Wisconsin”

Dit interview is de eerste keer in twee jaar tijd dat ik Nederlands spreek, dus ik moet eventjes wennen, hoor”, zegt Jennifer Boyce Hendriks (San Diego, Californië 1966) vrijwel zonder een hapering. “Ik lees veel Nederlands, en ik schrijf het af en toe, maar ik spreek het eigenlijk nooit.” De van oorsprong Amerikaanse Jennifer Hendriks woonde in Nederland en Japan, en is nu neergestreken in de Australische hoofdstad Canberra. Daar werkt ze aan de Australian National University.

“Mijn man is Australiër. Hij heeft Nederlandse ouders, hij komt uit Tasmanië. Tot hun kinderen een jaar of tien waren, spraken ze thuis Nederlands, dus mijn man spreekt het nog een beetje. Ikzelf studeerde vanaf 1990 in Madison, Wisconsin. Ik deed Duits, met Nederlands als bijvak. Je had in Madison een restaurant met een ‘Nederlandse’ stamtafel. Daar kwamen elke woensdagavond een stuk tien, vijftien mensen samen om met elkaar Nederlands te spreken. Aan die tafel heb ik mijn man

leren kennen. Die was toen hoogleraar Japans in Madison, maar wilde zijn Nederlands oefenen. Dus: zonder het Nederlands zou ik mijn man nooit hebben ontmoet.”

“Ik heb de zomercursus in 1993 op Nijenrode in Breukelen gedaan, omdat ik ergens heen wilde waar ik alleen Nederlands zou horen, spreken, zelfs denken. Dat was mijn eerste keer in Nederland en ik vond het ontzettend mooi daar! Die zomercursus was vooral heel erg kort, voor mijn gevoel. Hij was razendsnel weer voorbij. Duurde die inderdaad drie weken?! Jeetje, ik zou hebben gezegd: een week of twee. Voor mij werkte het erg goed. Twee jaar later, in 1995, kreeg ik een beurs om voor mijn promotieonderzoek een jaar in Utrecht te gaan werken. Ik heb in Leiden, Amsterdam, Haarlem en Utrecht archieven bezocht. Ik ben in Wisconsin gepromoveerd op de migratie van Zuidelijke Nederlanders en Duitsers naar Holland tijdens de zestiende en zeventiende eeuw, en de invloed die hun taal had op de

## “Nederlands voertaal in Tsjechië”

Nederlandse spreektaal. Daar kwam onder andere uit dat het wederkerend voornaamwoord ‘zich’ via die migranten in het Nederlands terecht is gekomen, en dat dat niet afkomstig is uit de Statenbijbel, zoals altijd wordt beweerd. ‘Zich’ komt namelijk al heel lang voor in brieven voordat de Statenbijbel werd geschreven.

Inmiddels ga ik elke paar jaar naar Nederland. Ik ben er in 1998 geweest en in 2003, en ik ga hopelijk volgend jaar weer. Ik was dus van oorsprong vanwege mijn studie gericht op Duitsland. Ik sprak ook heel goed Duits en slecht Nederlands, met veel Duitse woorden ertussen. Maar inmiddels is het andersom, heeft het Nederlands het Duits verdrongen. Ik kom ook liever in Nederland dan in Duitsland, ik vind de Nederlanders vriendelijkere mensen. Alleen echt lang in Nederland wonen: dat zou ik niet kunnen. Want je hebt er hetzelfde probleem als in Japan: er zijn veel te veel mensen, te dicht op elkaar! Als je eenmaal gewend bent aan Australië is dat heel erg vervelend.”

Mijn keuze voor Nederlands was puur toevallig. Toen ik op de middelbare school zat, kregen wij in het kader van een internationaal uitwisselingsprogramma een jaar lang een meisje uit Nieuw-Zeeland in huis. Als er in een gastgezin zoals het onze een tienermeisje woont, mag dat als tegenprestatie op haar beurt een jaar lang naar een gezin in het buitenland. Zo kwam ik terecht in een gezin in Oost-Vlaanderen, in 1992-1993. De bedoeling is dat je gewoon naar school gaat en thuis Nederlands spreekt, dus zo heb ik de taal geleerd. Met dat gezin en de vrienden die ik toen heb opgedaan, heb ik nog steeds contact. Zo heb ik het Nederlands vanzelf onderhouden.” Eva Toufarova (Pilzen, Tsjechoslowakije 1975) geeft les aan onder andere de tolkenopleiding van de universiteit van Olomouc in Tsjechië. Eigenlijk studeerde ze Duits en filosofie - en dus geen Nederlands - toen opeens het bericht kwam dat ze met een beurs van de Taalunie naar de zomercursus in Breukelen kon. Als.... ze in Olomouc eerst een

snelle universitaire cursus Nederlands deed. Die is ze toen als de wiedeweerga gaan doen.

Daarna is het balletje aan het rollen gegaan voor Eva Toufarova. Weer terug in Olomouc heeft ze filosofie verruild voor Nederlands. Die studie groeide rond die tijd voor het eerst uit tot een universitair hoofdvak. “Toen ik in 1999 klaar was, hoorde ik tot de eerste lichting die afstudeerde met Nederlands als hoofdvak. “Inmiddels ben ik een aantal keer in Nederland geweest. In 2000 zelfs zeven maanden: dankzij een Huygensbeurs ben ik naar Groningen geweest. Dat was voor mij een verrassend nieuw deel van Nederland.”

Ze geeft Nederlands in Olomouc, onder meer aan de tolkenopleiding. Daar gebruikt ze voor een deel het lesmateriaal en de aanpak die ze in Breukelen heeft geleerd. Zo laat ze studenten in een talenlaboratorium hun eigen stem opnemen en het bandje mee naar huis nemen. Aan de hand daarvan oefenen ze,



Eva Toufarova,  
Olomouc, Tsjechië.  
Cursist

1994

luisteren ze kritisch naar hun eigen uitspraak.

“In onze vakgroep is Nederlands de alledaagse voertaal. Er is een van oorsprong Nederlandse docent, en er is bijvoorbeeld een Poolse medewerker. De enige taal die we allemaal verstaan en spreken, is dus Nederlands!

De Nederlanders zijn wel leuk, maar het is niet zo gemakkelijk echt een relatie met ze op te bouwen. Ze zijn namelijk nogal gesloten, het duurt erg lang voor ze een beetje loskomen. Wij Tsjechen vallen de mensen inderdaad ook niet zo in de armen, daar niet van. Maar de Nederlanders presenteren zich als open, als tot en met liberaal. Maar vervolgens komen bijvoorbeeld onze Erasmus-uitwisselingsstudenten geshockeerd terug uit Nederland omdat ze zijn opgelopen tegen de geslotenheid van de Nederlanders. Hun openheid heeft een duidelijke grens. En het vergt veel tijd om door die grens heen te komen”



Krisztina Törö,  
Boedapest, Hongarije.  
Cursist  
1995

## “Nederlanders spreken Engels”

Ik vroeg eens de weg aan een man op straat in Den Haag.

In het Nederlands. Begint die man antwoord te geven in het Engels. Dus ik ga op hem in, in het Nederlands. Geeft hij antwoord.... in het Engels! Dat ging zo een heel tijdje door, totdat hij uiteindelijk toch ook maar omschakelde naar Nederlands. Dat was erg grappig. Nederlanders vinden het soms maar moeilijk te accepteren dat anderen hun taal spreken.”

Krisztina Törö (Boedapest, Hongarije 1971) kende Nederland al voordat ze in 1995 de zomercursus deed in Breukelen, en is er ook nadien nog geregeld geweest. Ze houdt van Nederland, komt er graag en voelt zich er erg op haar gemak.

“De taal is leuk, de cultuur is leuk. Ik heb vooral in Utrecht veel tijd doorgebracht. Utrecht is wat ik noem mijn ‘geboortestad’ in Nederland, daar heb ik van het land en zijn mensen leren houden. Voor mij is het Nederlands een verrijking van mijn leven.

Nederland heeft me veel geleerd en veel gegeven. Prettig aan

Nederland is de alledaagse cultuur. Zonder dat dat benauwend is, zijn de regels waaraan iedereen zich houdt duidelijk. Bij instanties zijn dingen ook gewoon goed geregeld, volgens afspraak, en iedereen weet dat. Dat werkt goed. In Hongarije gaat dat heel anders. Alles duurt veel te lang, niks is duidelijk. En als er eens iets goed geregeld is, houdt niemand zich eraan.”

Krisztina Törö geeft cultuurgeschiedenis van Nederland en België aan eerstejaars in Boedapest, aan de Eotvos-universiteit. “Ik geef les in het Hongaars want: nee, mijn studenten spreken geen Nederlands. Dat komt onder andere doordat er te weinig contacturen zijn, de studie is niet intensief genoeg. Ze hebben eigenlijk veel te weinig kans hebben om de taal te oefenen. We hebben geen talenlaboratorium, wat toch wel echt nodig is als je de taal goed wilt leren spreken. Zoals het nu gaat hebben ze te weinig de gelegenheid om spreekvaardigheid te oefenen.”



## “Wallonië niet geïnteresseerd in Nederlands”

Er klinkt een hartgrondige zucht van aanbidding als ze het heeft over Breukelen: ze is verrukt over die plek. “Pfff, wat een locatie. Heel mooi, heel rustig. Bijzonder aan die taalcursus is dat er zo veel totaal verschillende mensen samenkomen, die allemaal één interesse hebben die hen bindt: het Nederlands.

Er liepen op Nijenrode een heleboel Nederlandse managementstudenten rond. Dat was goed voor onze kennis van de taal. Want met die studenten raakten we tijdens de pauzes aan de praat. Ze gingen met ons tafeltennissen en dansen. Met die managementstudenten hebben we heel veel gepraat. Dat was ongelooflijk goed voor onze Nederlandse spreekvaardigheid, om niet alleen maar te praten met mensen van de cursus zelf! De zomercursus is heel goed voor je taalverwerving. Als ik de kans krijg, stuur ik mijn studenten er ook naartoe.”

U oor mij heeft die zomercursus echt een wending betekend. Als ik niet in Zeist was geweest, had mijn leven er nu heel anders uitgezien.” Voor de Waalse Valérie Dachy (Keulen, 1976) leverde Zeist een solide contactennetwerk op, dat haar toekomst drastisch veranderde. Ze had er les van de Nederlandse taalkundige Jan Pekelder, tegenwoordig voorzitter van de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek. Pekelder bracht haar na haar afstuderen in contact met de Sorbonne in Parijs, waar ze twee jaar taalverwerving en methodologie gaf aan studenten Nederlands. “En ik leerde in Zeist mijn beste vriendin kennen. Zij woont in Parijs, als ik daar ben, logeer ik altijd bij haar. We halen vaak herinneringen op aan Zeist. Ik weet niet meer hoe we die cursus hebben overleefd, trouwens. Volgens mijn herinnering sliepen we namelijk niet! Want we zaten tot diep in de nacht in die kelder in Zeist: het was zo leuk om te spreken met mensen uit allerlei verre landen, met totaal verschillende achtergronden.”

Hoort zij als Belgische niet van huis uit Nederlands te kunnen spreken? Per slot spreken de meeste Vlamingen ook Frans. “Er is een groot verschil tussen de benadering van talen tussen het Vlaamse en Waalse bevolkingsdeel in België. De meeste Vlamingen spreken Frans. In Vlaanderen komen films in de originele taal op televisie, met Nederlandse ondertiteling. In Wallonië is alles nagesynchroniseerd. Zelfs als je in de bioscoop naar een film gaat kijken, moet je goed zoeken om er een te vinden die een film in de originele taal vertoont.

“Bij mij thuis spreekt niemand Nederlands. Mijn ouders niet, mijn zusje niet. Dat is heel normaal in Wallonië. Het klinkt misschien een beetje raar, maar de mensen in Wallonië zijn helemaal niet geïnteresseerd in Nederlands. Ik merk het ook aan mijn eigen studenten. Sommigen hebben tien jaar of langer Nederlandse les gehad, en toch kunnen ze niet in het Nederlands antwoorden op een simpele vraag zoals: ‘waar kom jij vandaan?’



Valérie Dachy,  
Louvain-la-Neuve, België.  
Cursist

1997

Ik ben een buitenbeentje, ik voelde me juist al vroeg aangetrokken tot Nederland en de Nederlanders. Walloniërs zijn chaotisch, ze babbelen in plaats van te vergaderen. Waar ik werk beleg je een vergadering, maar al duurt die drie uur, dan zijn we nog steeds niet klaar met hoe het met iedereen gaat, en hoe het met de kinderen is enzovoort. Nederlanders zijn daarentegen efficiënt, zakelijk. Ze willen dat alles goed georganiseerd is, zodat ze vlot kunnen doorwerken. Ik hou van die Nederlandse aanpak.”

Inmiddels werkt Valérie Dachy aan de universiteit in Louvain-la-Neuve, het Franstalige gedeelte van Leuven. Ze doceert er zakelijk Nederlands, ten behoeve van studenten politieke en economische wetenschappen. “En ik ben bezig met een promotieonderzoek op het gebied van de toegepaste taalkunde, onder begeleiding van Jan Pekelder. Mijn toekomstplan is Nederlands te gaan geven aan een universiteit in een ander buitenland, zoals Frankrijk of Italië.”



Olga Sokolova,  
Koersk, Rusland.  
Cursist  
2000

## “Gehuild toen we weg moesten”

Ik heb ongelooflijk goede herinneringen aan de zomercursus. De plek, de natuur, de fietstochtjes naar Zeist. Lezingen in de open lucht, pianospelen en zingen in de kapel: ik vond het geweldig. Ik heb er veel leuke mensen ontmoet, we hebben echt gehuild toen we weer weg moesten.” Olga Sokolova (Dresden, Duitsland, uit Russische ouders, 1977) is net gepromoveerd op een proefschrift over het Duits. Ze geeft Duits en Nederlands aan de faculteit voor vertalers aan de Rosti-hogeschool voor tolken in het Koersk. Nederlands wordt daar alleen gedoceerd als bijvak. Ze klaagt dat de lessen te weinig intensief zijn, waardoor de studenten nauwelijks Nederlandse spreekvaardigheid opdoen. “Toch is Nederlands als studierichting erg populair, omdat die de deur opent naar reizen naar Europa. Gent heeft een uitwisselingsovereenkomst met de Rosti-hogeschool. Ikzelf ben daar ook geweest, heb er kennissen en probeer er eens per jaar naartoe te gaan om mijn Nederlands op peil te houden. De Taalunie stelt aan ons Nederlands

studiemateriaal ter beschikking. Als je heel erg je best doet, kun je naar de zomercursus in Zeist. Dus zijn mijn studenten erg gemotiveerd.”

“Het enige minpuntje aan die zomercursus was mijn reis. Ik kreeg in mei 2000 een brief met de mededeling ‘je bent geselecteerd’ en een boekje met informatie. Daarin stond dat de cursus op maandagmorgen om 9 uur in Woudschoten in Zeist begon. Later bleek dat alle andere cursisten ook nog een reisinstructie hadden gekregen, en een uitleg over hoe ze in Utrecht van het station zouden worden gehaald en naar Woudschoten gebracht. Maar die instructie waren ze mij vergeten te sturen. Dus. Ik ben op zondag 15 juli naar Schiphol gevlogen, ben met de trein verder gereisd, heb op het station een taxi genomen en ben zo aangekomen in Zeist, mijn zware koffer achter me aan slepend. De receptioniste keek me heel raar aan: ‘Wat kom jij nou doen?!’ Ze stuurde me naar de docentenkamer. Daar zaten alle docenten

## “Je zwakke plekken overwinnen”

bij elkaar, dus ik zeg: ‘Ik ben Olga Sokolova uit Koersk’. Een volle minuut was het doodstil. Toen begon een docent te lachen: ‘Hahaha, je bent een dag te vroeg!’ Ja dat kan wel, maar op maandag gaan er geen vliegtuigen van Koersk naar Nederland. “Dat was het enige moment waarop ik me ongelukkig heb gevoeld. Met mijn koffer ben ik in die taxi naar de jeugdherberg gestuurd. Dat heb ik niet begrepen: waarom ik voor die ene nacht niet gewoon in Woudschoten mocht blijven, want alles stond klaar om 160 studenten te ontvangen.”

“Leerzaam was dat ik samen met een jongen uit Moskou een enquête heb opgezet onder de cursisten, met de vraag wat hun beeld was van Rusland. Het verslag daarvan hebben we in de Woudschoten-krant gezet. Dat verslag, het beeld dat de rest van de wereld heeft van Rusland, gebruik ik nog steeds voor mijn studenten, tijdens mijn lessen Nederlands.”

Ik ben inmiddels zelf een beetje ‘zo’ geworden, tot mijn grote ergernis: ik ben gaan meedoen met dat vervelende Nederlandse agendagedoe. Dat ‘ik zal kijken of ik nog een gaatje voor je vrij heb’: je neemt dat dwangmatige plannen automatisch over, terwijl ik het eigenlijk een heel vervelende gewoonte vind!” Sabine Amft (Gladbeck, Duitsland 1977) werkt na haar studie Nederlands in Münster tijdelijk bij de Nederlandse Taalunie in Den Haag. “Ik heb gesolliciteerd op een vacature die de Taalunie op haar website had gezet.

Ik heb Nederlands gedaan als hoofdvakstudie aan de lerarenopleiding. Op een gegeven moment kwam ik op een punt dat ik niet meer vooruit kwam, mijn Nederlands bleef alsmaar op hetzelfde niveau hangen terwijl ik er toch nog lang niet was. Daarom dacht ik: ik moet een intensieve cursus gaan doen, die me over dat dode punt heen helpt. Dat was precies hoe Zeist voor mij werkte: ze legden daar de vinger op de zere plek. Ik kon alsmaar niet goed uit de voeten met de preposities, en ik kon

geen wijs uit de vaste uitdrukkingen. Daarvoor is zo’n cursus heel goed, om je zwakke plekken te overwinnen.”

“Ik vond de cursus heel goed en leuk. Nadeel vind ik alleen dat je er in feite nauwelijks praat met gewone Nederlanders. De eerste twee avonden gingen we nog met een stel naar Zeist om daar in een bar te gaan zitten. Maar toen de cursisten eenmaal door hadden dat er in Woudschoten zelf ook een bar was, gingen ze feitelijk ‘s avonds de deur niet meer uit. Dat vond ik een gemiste kans. Op die manier praat je alleen maar Nederlands met medecursisten, en niet met de Nederlanders. Toen ik klein was, ging ik met mijn ouders altijd met vakantie naar Nederland. Naar Noord-Holland, aan zee. Kennissen hadden daar een huis, en het beviel erg om daar op vakantie te zijn. Dus dan blijf je daarnaar teruggaan. We leerden er meerdere Nederlanders kennen, we gingen er naar de kermis. Tegen onze Nederlandse kennissen sprak ik Duits, en zij spraken Nederlands



Sabine Amft,  
Den Haag, Nederland.  
Cursist  
2002

tegen mij. Ik kon hen gewoon verstaan, maar ik kon zelf niets in het Nederlands terugzeggen. Dat was voor mij de reden om Nederlands te gaan studeren. Bovendien is Nederland dichtbij, je hoeft niet dagenlang te reizen om het in de praktijk te kunnen oefenen, zoals je met een taal als het Spaans wel hebt. En ik vond het leuk om een taal te leren die ik niet op de middelbare school had gehad. Hoewel heel veel scholen in de grensstreek met Nederland wel Nederlands aanbieden als vreemde taal, vergis je niet. Inmiddels ben ik zo gewend aan de Nederlanders dat ik eigenlijk niet zoveel apart of speciaals meer aan hen zie. Ja: behalve dan dat gedoe met die agenda's, dus."



Kirstin Simensen,  
Oslo, Noorwegen.  
Cursist

2003

## “Je maakt er makkelijk vrienden”

Nederland is een klein land, het leven is er makkelijk, je reist er vlot van plek naar plek. De mensen zijn veel opener dan de Noren, je maakt er daardoor makkelijk vrienden. Dat heb je in Noorwegen helemaal niet, de Noren zijn nogal gesloten.” Kirstin Simensen (Oslo, Noorwegen 1975) studeert politicologie en werkt aan de universiteit van Oslo. “Ik hoop over een half jaar af te studeren. Nederlands heb ik als bijvak gedaan. Ik ben in het kader van een Erasmus-uitwisseling naar Nederland gegaan, naar Den Haag. Maar alle uitwisselingsstudenten waren buitenlanders, dus tijdens die colleges werd er alleen maar Engels gesproken. Gevolg was dat ik wel in Nederland was, maar de taal helemaal niet hoefde te leren. Op een goed moment merkte ik dat ik het Nederlands wel vrij vlot verstond, maar dat ik niks kon terugzeggen. Daarom ben ik toen naar Zeist gegaan. Later, weer terug in Oslo, ben ik Nederlands gaan doen als bijvak.

Veel mensen van de zomercursus waren voor het eerst in

Nederland. Konden de taal goed schrijven en lezen, maar waren helemaal niet gewend die echt te horen spreken. Wat dat betreft is die cursus heel leerzaam.”

“Het enige wat ik echt stom vond in Zeist, was dat we in feite niet de kans kregen Nederlands te spreken met gewone Nederlanders. Het eigenlijke dorp ligt vrij ver af van de plaats waar de cursus wordt gegeven, dus je komt ook niet automatisch in aanraking met de mensen uit de buurt.

We spraken alleen Nederlands met medebuitenlanders. En met de docenten, maar die pasten zich aan aan ons niveau, praatten expres langzaam en een beetje eenvoudig. Maar normale Nederlanders praten snel, ze plakken woorden aan elkaar vast, of ze spreken dialect. Gevolg is dat als je alleen gewend bent aan de gesprekken tijdens de zomercursus zelf, je met de normale Nederlanders nog steeds geen gesprek kunt voeren.

Inmiddels ga ik drie, vier keer per jaar naar Nederland voor

## “In mijn eentje op de fiets het dorp in”

een korte vakantie. Ik heb er goede vrienden gemaakt, bij wie ik graag op bezoek ben. Jammer is wel dat er zo weinig echte natuur is. Je kunt in Nederland heerlijk fietsen, op speciale fietspaden. Punt is alleen dat je in de natuur nooit eens echt alleen bent, want er zijn altijd meteen hordes fietsers. In Noorwegen ben ik gewend dat je in het bos kunt wandelen zonder een mens te zien. Dat is in Nederland nooit zo, overal zijn mensen. Maar goed, dat went wel.

In Noorwegen kom je opeens steeds meer Nederlanders tegen die er huizen kopen. Bij ons is de natuur heel mooi, daar komen ze op af. Dat komt ons goed uit: het platteland loopt namelijk nogal leeg, de mensen verhuizen van daar naar de grote steden. Dus het is goed wanneer in die leeglopende dorpen Nederlanders gaan wonen.”

Ik vond het heel bijzonder dat al die mensen uit de hele wereld, van Indonesië tot de Verenigde Staten, bijeen waren in dat kleine Zeist!” Alexandra Johansson (Uppsala, 1974) woont samen met een Nederlandse man die ze leerde kennen op – letterlijk – zijn tweede dag in Karlstad, waar hij een marketingcursus kwam volgen. Johansson zelf studeerde Zweeds aan de universiteit van Karlstad, maar wilde voor haar vriend en zijn familie graag Nederlands leren. Die taal was voor haar echter alleen beschikbaar als bijvak: in Göteborg, driehonderd kilometer zuidelijker. Vandaar dat Nederlands voor haar een schriftelijk bijvak werd, per post. “Met het gevolg dat ik eigenlijk niets te weten kwam over het echte Nederland, of over de cultuur. Daarom wilde ik naar Zeist.

Ik werkte op dat moment al een paar jaar. In die zin was het wennen om in Zeist als ‘oudere’ te zitten tussen studenten van 22, 23 jaar. Toch heb ik er veel geleerd, vooral door na de maaltijden oneindig lang door te praten met iedereen. Ik heb er een Noorse

en een Finse vriendin opgedaan.

En ik vond het ook heel leerzaam gewoon de straat op te gaan en met de mensen te praten. Ben in mijn eentje op de fiets in Zeist het dorp ingegaan om boodschappen te gaan doen. Dat vond ik heel bijzonder.

Prettig aan de Nederlanders is dat ze zo direct zijn. Zweden zijn heel terughoudend, ze geven eigenlijk nooit concreet antwoord. In discussies word je verondersteld voorzichtig te zijn. De suggestie tussen Zweden onderling is dat ze elkaar stilzwijgend ook begrijpen. Maar in werkelijkheid leidt dat zwijgen voortdurend tot misverstanden, omdat je het vervolgens helemaal niet eens blijkt te zijn. Daarom hou ik meer van de Nederlandse openheid, de directheid.”

Alexandra Johansson is inmiddels webmaster en redacteur van de site van de universiteitsbibliotheek in Karlstad. “Nederlands spreek ik in de praktijk minder dan eigenlijk het voornemen was.



Alexandra Johansson,  
Karlstad, Zweden.  
Oud cursist

2003

Een paar jaar geleden hebben mijn vriend en ik besloten thuis altijd Nederlands te praten. Maar dat kost mij toch wel erg veel energie, dus eerlijk gezegd: daar komt niet zo veel van. Maar ik ga wel degelijk weer iets doen met mijn Nederlands. De streek waarin wij wonen is erg mooi, zodat er de laatste jaren steeds meer Nederlanders hier komen wonen, of hier in elk geval: er de zomers doorbrengen. Stomverbaasd zijn ze, wanneer ik ze in het Nederlands aanspreek! Die Nederlanders redden zich nu doorgaans met Engels, maar ze klagen dat ze daardoor nooit echt contact maken met de Zweden. Voor een aantal van die Nederlandse mensen ga ik deze zomer een cursus Zweeds geven. Ik ga dat doen volgens hetzelfde principe als in Zeist, want ik vind dat die aanpak het beste werkt. Die combinatie van spreekvaardigheid, grammatica en kennis van de cultuur, die ga ik precies zo gebruiken wanneer ik de Nederlanders Zweeds ga leren.”



2000



2002



2003



2004



1999

WOUDSCHOTEN



2000



2002

WOUDSCHOTEN



2003

WOUDSCHOTEN



2004

WOUDSCHOTEN



